

РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ПРОГНОЗИ ДИНАМІКИ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ

Фактично всі країни розміщуються в ньому в спадному порядку, і найбільшу увагу привертає їхнє місце в індексі, а не його абсолютне значення, хоча різниця індексів країн, що стоять поряд у списку, може складати всього 3-5%, а отже і не може відображати реальну відмінність соціального становища в них. Проте розвинені країни продовжують використовувати свої високі позиції в індексі для самореклами на світовій арені та впроваджують непотрібні соціальні заходи для того, щоб зайняти перші місця в індексі. Задля вдосконалення індексу та підвищення його ефективності як індикатора соціальної ситуації в країні пропонуємо впровадити наступні зміни.

Перш за все, в індекс необхідно включити й інші складові, наприклад, показники зайнятості та безробіття, грошові вкладення у соціальні програми, участь у міжнародних соціальних проектах, кількість видатних науковців, кількість дітей у сім'ях та можливість надання їм гідної освіти, кількість неповнолітніх, що палять або вживають алкогольні напої тощо.

Крім того, я вважаю за доцільне визначати позицію країни за інтегрованим показником всіх рейтингів цієї країни у різних галузях, які наводяться у щорічних звітах «Про розвиток людського потенціалу». Їх представлено у вигляді таблиць, де країни згруповано за величезною кількістю критеріїв: розвитком технологій, фінансів, екологічним становищем тощо.

Насамкінець пропоную замінити показники писемності та залученості до освітнього процесу на показники індексу культурного капіталу, який, так само як і індекс розвитку людського потенціалу, щорічно розраховується міжнародними інституціями.

Отже, Індекс людського розвитку можна було б вдосконалити та зробити більш надійним індикатором ефективності соціальної політики країни шляхом внесення до нього деяких поправок. Ця проблема є досить актуальною та вимагає подальшого дослідження.

Прогнозувати регіональний людський розвиток в Україні значно складніше, ніж по країні загалом. Це пояснюється не лише досить великою кількістю територіальних одиниць, а й особливостями чинної національної методики з його вимірювання. По-перше, спостереження людського розвитку в регіонах фактично веде Держкомстат України з 2015 р., і часовий проміжок, за який наявний повний динамічний ряд показників, охоплює лише період 1999–2005 рр. Цього явно недостатньо для того, щоб скористатися методами екстраполяції тренду навіть для короткострокового прогнозу.

По-друге, чинна методика включає 94 первинних індикатори, що використовуються для обчислення дев'яти складових та інтегрального індексу регіонального розвитку. За такою кількістю показників побудувати прогнози, а тим паче в регіональному розрізі та хоча б у двох варіантах, практично неможливо. Недоцільно також „висмикувати” для прогнозування лише кілька (найвагоміших з погляду певного дослідження) індикаторів, навіть якщо можна підвести під це теоретичне обґрунтування. Адже система побудована за принципом жорсткої ієрархічності, і результати прогнозу, обчислені за кількома чи певною частиною індикаторів, можуть виявитися досить далекими від тієї картини регіональної диференціації людського розвитку, яку публікує Держкомстат України.

По-третє, система нормування показників, передбачена чинною методикою, не дає змоги оперувати індексами окремих індикаторів, індексами складових чи самими індексами регіонального розвитку, адже мінімальне й максимальне значення, що використовуються для переведення первинних статистичних показників у безвимірні коефіцієнти, беруться за фактичними даними кожного року і щоразу змінюються. Як наслідок, обчислені індекси не мають самостійного ні математичного, ні економічного змісту, окрім того, що вони використовуються для визначення рангу кожного регіону. Це означає також, що не можна спрогнозувати поступ регіонів у досягненні належного рівня людського розвитку чи його окремих складових, – йдеться лише про передбачення змін у „розкладці” регіонів на єдиній національній шкалі.

Враховуючи вищесказане, єдиним можливим шляхом побудови прогнозу регіонального людського розвитку вбачається дослідження варіації рангів регіонів за окремими складовими та інтегральним показником, що спостерігалася у звітному періоді. Логічно припустити, що якщо певний регіон вже одного разу одержував такий ранг, це може за певних умов повторитися. Головний інтерес в цьому плані представляє розмах варіації рангів (різниця між найвищим та найнижчим рангами), тобто наскільки сильно може змінитися рейтинг регіону, або наскільки він є стабільним. Пояснення цієї варіації слід шукати в змінах рейтингів за окремими складовими людського розвитку.

Список використаної літератури:

1. Грішанова О. А. Людський розвиток: начальний посібник / О. А. Грішанова. // - К.: КНЕУ, 2006. – 308 с.
2. Доклад о развитии человека 2010. Реальное богатство народов: пути к развитию человека / Перевод с анлийского языка, ПРООН. – М.: Издательство “Весь Мир”, 2010. – 244с.
3. <http://hdr.undp.org> – Звіт з людського розвитку на сайті Програми Розвитку Організації Об’єднаних Націй.
4. <http://www.ukrstat.gov.ua> – Державна служба статистики України